

มองโลกตะวันออกผ่านวรรณกรรมของ คะวะบะตะ ยะสึนะริ

Oriental Way Seen through the Works of Kawabata Yasunari

นันท์ชญา มหาจันทร์ *, Ph.D.

บทคัดย่อ

งานประพันธ์ของคะวะบะตะ ยะสึนะริ เป็นที่รู้จักดีว่า มีลักษณะเด่น ที่แสดงเอกลักษณ์ ความเป็นญี่ปุ่น ตลอดชีวิตของคะวะบะตะมีช่วง เวลาวิกฤต ทั้งปัจเจก โศกนาฏกรรมและ โศกนาฏกรรมของชนชาติญี่ปุ่นเมื่อครั้งพ่ายแพ้ สงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งกระทบต่อทั้ง ประชาชน สังคมและวัฒนธรรมในด้านกายภาพ และจิตใจ งานเขียนของคะวะบะตะภายหลัง สงครามแสดงให้เห็นถึงการหวนกลับไปนิยม ศิลปวัฒนธรรมแบบญี่ปุ่นโบราณและแนวคิดแบบ ตะวันออก ซึ่งเชื่อมโยงชีวิตมนุษย์กับธรรมชาติ บทความวิจัยนี้ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรม ของคะวะบะตะ ยะสึนะริ โดยเน้นเรื่องที่เป็นที่ รู้จักจำนวน ๑๑ เรื่อง และสังเคราะห์ประเด็นที่ เป็นแนวคิดของชาวตะวันออกมานำเสนอโดยวิธี พรรณนาวิเคราะห์ คาดว่าผลที่ได้จะก่อให้เกิด

ประโยชน์ คือ ทำให้ทราบทฤษฎีของคะวะ บะตะ ที่แสดงออกในนวนิยายของเขา เกี่ยวกับ ค่านิยม โลกทัศน์ และการดำรงชีวิตแบบตะวัน ออก เข้าใจโลกทัศน์ ชีวิตทัศน์ ค่านิยมของชาว ญี่ปุ่นและชาวตะวันออกที่มีต่อธรรมชาติและ สังคม ซึ่งจะเป็พื้นฐานในการทำความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิดของชาวตะวันออก อันจะเป็น ประโยชน์ในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และเป็น พื้นฐานในการทำความเข้าใจวรรณกรรมเรื่อง อื่น ๆ ของคะวะบะตะ

Abstract

Undoubtedly to render a decision that Kawabata Yasunari has been a prominent writer of not only Japan but, heartily speaking, of the world. This was not because he has

been a recipient of Noble Prize for Literature but what he has created in his literary works has shown his unique and brilliant capacity in expressing clearly Japanese cultural heritage and oriental philosophical view through his delicate and profound feeling. Kawabata has been praised for his literary mastery which expressed the essence of the Japanese mind and the spirit of the oriental philosophy. Although his life has been influenced by modern western culture but at the same time he has retained his Japanese mind and oriental spirit inhibited in his soul and his well cultured personality. The significance of intense feeling inherited in his blood ties, the old Japanese cultural heritage mixed with an oriental view and Buddhist philosophy brought him up to be a genuine man who could express his sensitive profound feeling in his literary works. Kawabata has been especially praised as a writer who could clearly express oriental philosophy into his modern western style of literary works. His richly expressive outlooks of the oriental world represented in his literary works was analyzed in this research in many aspects as follows : The values of human status in societies ; Scholar praising value, Seniority praising value, Entertainer contempered value. The value of viewing life as sufferings ; suffering from being

separated, suffering from action , suffering from love. The value of nature towards red color and significant of red and white color in Japan; Japanese and Oriental attitude towards red color. And the value of silence.

ภูมิหลัง

คะวะบะตะ ยะสึนะริ ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักเขียนชั้นเยี่ยมมิใช่แต่ของญี่ปุ่นเท่านั้น หากกล่าวอย่างเต็มที่ได้ว่าเป็นนักเขียนชั้นเยี่ยมของโลกด้วย ที่เป็นเช่นนี้มีไว้เพียงเพราะคะวะบะตะเป็นผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมเท่านั้น แต่เพราะเหตุว่างานด้านวรรณกรรมที่เขาได้สรรค์สร้างขึ้น แสดงให้เห็นชัดถึงความสามารถอันโดดเด่นและเยี่ยมยอดในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่น และทรงชนะเชิงปรัชญาแบบตะวันออก ผสมผสานกับความรู้สึกอันละเอียดอ่อนของเขา คะวะบะตะได้รับการยกย่องจากความสามารถในการถ่ายทอดจิตวิญญาณแบบญี่ปุ่นและปรัชญาแบบตะวันออก แม้ว่าชีวิตของเขาจะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกก็ตาม แต่ด้วยสำนึกอันแรงกล้าที่ว่าตนเองเป็นชาวตะวันออกที่ฝังอยู่ในสายเลือดรวมทั้งความซาบซึ้งในมรดกทางวัฒนธรรมญี่ปุ่น ประกอบกับความสนใจในปรัชญาทางพุทธศาสนาและโลกทัศน์ ชีวิตทัศน์แบบชาวตะวันออก ล้วนกล่อมเกล้าให้คะวะบะตะกลายเป็นบุคคลพิเศษผู้สามารถถ่ายทอดความรู้สึกเหล่านี้สู่งานด้านวรรณกรรมได้อย่างงดงาม บทความวิจัยนี้สรุปผลโลกทัศน์ ชีวิตทัศน์แบบตะวันออกที่

ปรากฏในวรรณกรรมของเขาได้ดังต่อไปนี้ คือ ค่านิยมและโลกทัศน์ทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ค่านิยมยกย่องผู้อาวุโส ค่านิยมยกย่องผู้คงแก่เรียน และค่านิยมดูถูกผู้มีอาชีพให้ความบันเทิง ชีวิตทัศน์ที่ว่าชีวิตเป็นทุกข์ โดยเนื่องมาจากการพลัดพราก สังขาร ความรัก ค่านิยมที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ แบ่งเป็นสองประเด็นคือ สีแดงกับชาวตะวันออก และสีแดงขาวกับชาวญี่ปุ่น และประเด็นสุดท้าย ทัศนคติต่อความเจ็บ (ความสงบ)

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีความเจริญทางด้านอักษรศาสตร์มาเป็นเวลาช้านาน สันนิษฐานกันว่าวรรณกรรมร้อยแก้วเล่มแรกของญี่ปุ่นที่ชื่อ “โคจิจิ” (Kojiki, ตำนานโบราณ) เขียนขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๒๕๕ (Shuichi, 1975, p. 40) วรรณกรรมดังกล่าวบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับกำเนิดของประเทศญี่ปุ่น โดยอธิบายเชิงเทพนิยายที่มีเทพแห่งดวงอาทิตย์เป็นเทพสูงสุด วรรณคดีญี่ปุ่นมีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลาว่าหนึ่งพันสองร้อยปี ชาวญี่ปุ่นเป็นชนชาติที่รักการอ่านการเขียนมากที่สุดชนชาติหนึ่ง และให้ความสำคัญกับภาษาและวรรณคดีมาก ถือว่าวรรณคดีเป็นของสูงส่งมีคุณค่าเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความเจริญทางอารยธรรมของชนชาตินั้น ๆ ได้ ความเจริญทางวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์ต่างๆ ส่วนหนึ่ง พิจารณาได้จากคุณภาพของวรรณกรรม ชาวญี่ปุ่นจึงยกย่อง และเคารพภาษาและวรรณคดี ถือเป็นสมบัติประจำชาติ

วรรณคดีเก่าแก่ของญี่ปุ่นที่เป็นที่รู้จักกันทั่วโลกเล่มหนึ่งคือ “เคนจิโมโนงาทาริ”

(Genjimonogatari, นิทานเกนจิ) ซึ่งสันนิษฐานว่าแต่งขึ้นเมื่อราวปี พ.ศ. ๑๕๔๒-๑๕๕๓ โดยนางสนองพระโอบุรุผู้หนึ่งในราชสำนัก ชื่อ มุราชากิชิชิบุ (Shuichi, 1975, p. 127) วรรณคดีเล่มนี้ถือว่าเป็นวรรณคดีประเภทนิยายเรื่องแรกของโลก มีวิธีการประพันธ์ที่ล้ำหน้ากว่าวรรณคดีชาติอื่น ๆ ในสมัยเดียวกัน เป็นคำประพันธ์ร้อยแก้วที่พรรณาลักษณะนิสัยใจคอของตัวละครกว่า ๔๐๐ ตัว ได้อย่างละเอียดราวกับมีชีวิตจริง ผู้ประพันธ์สามารถสะท้อนสังคมในราชสำนักสมัยนั้นได้อย่างชัดเจน พฤติกรรมต่างๆ ของตัวละครแสดงถึงอารมณ์ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อของตัวละครนั้นๆ ซึ่งผู้ประพันธ์พรรณนาได้อย่างหลากหลาย

ถึงแม้ว่าเวลาจะผ่านไปกว่าพันปีแล้ว และรูปแบบของวรรณคดีญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการตามการพัฒนาของสังคม หรือแรงกระทบจากวัฒนธรรมตะวันตก เพราะญี่ปุ่นปัจจุบันยอมรับและลอกเลียนวิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ จากภายนอกตลอดเวลาแต่ก็ไม้อาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมญี่ปุ่นที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลกนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องกับ โคจิจิ หรือ เกนจิโมโนงาทาริ ในอดีต

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ควะบะตะะ ยะสึนะริ นักประพันธ์ชั้นครูของญี่ปุ่น เป็นชาวญี่ปุ่นคนแรก และชาวเอเชียคนที่สองที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม (นักประพันธ์คนแรกที่ทำให้โลกรู้จักวรรณคดีของชาวเอเชีย คือ รพินทรนาถ ฐากูร ชาวอินเดียซึ่งได้รับรางวัลในปี พ.ศ. ๒๔๕๖) ควะบะตะะ ยะสึนะริเป็นหนึ่งในนัก

ประพันธ์ชาวญี่ปุ่น ซึ่งเขียนนวนิยายที่มีผู้อ่านแพร่หลายในระดับนานาชาติ งานเขียนของเขาได้รับการแปลเป็นหลายภาษา ทำให้ชาวโลกได้เข้าใจในวิถีชีวิต ทักษะคติ ตลอดจนปรัชญา วิธีการคิด การมองโลกของชาวญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น

กะวะบะตะ ยะสึนะริ ได้รับการยกย่องจากชาวต่างชาติว่าเป็นผู้ถ่ายทอดจิตวิญญาณญี่ปุ่นได้อย่างน่าชื่นชม ลีลาหรือสำนวนการประพันธ์ของเขายังกล่าวได้ว่ามีความงดงามทางภาษามากที่สุดอีกด้วย กล่าวกันว่า ควรอ่านงานเขียนของกะวะบะตะด้วยอารมณ์และความรู้สึก แทนที่จะใช้ความคิดด้วยสมอง เมื่ออ่านจบแล้วสิ่งที่หลงเหลืออยู่ในความทรงจำของผู้อ่าน ก็คือจินตภาพต่างๆ มิใช่เนื้อเรื่อง

กะวะบะตะ ยะสึนะริ บรรยายความงามในรูปแบบที่ไม่หลากหลาย คือ ความงามของธรรมชาติ ความงามของผู้หญิง และความงามอันเกิดจากปรากฏการณ์ เช่น การสะท้อน เป็นต้น ความงามเหล่านี้ล้วนเป็นความงามแบบตะวันออกทั้งสิ้น ความงามของธรรมชาติที่เขาพรรณนาไว้เป็นความงามที่สงบนิ่ง ไม่ฉูดฉาด ซึ่งเป็นไปตามขนบของโคลงกลอนโบราณญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเขียนเป็นขุนเขา สายธาร แมกไม้ หรือมวลสัตว์ ทั้งบรรยากาศและลีลา มีความงดงามแบบเรียบง่าย บางครั้งดูราวกับแฝงความเศร้า เช่น ป่าสนยามฝนโปรย หิมะยามราตรี ทะเลสาบที่เงียบสงัดยามพลบค่ำ มีฉากฝนพรำในเมืองหลวงเก่า (เกียวโต) ปรากฏอยู่ในนวนิยายสองถึงสามเรื่อง ซึ่งการเขียนชื่นชมความงามของสถานที่เมื่อต้องฝนนั้น เป็นสุนทรีย์ของชาวญี่ปุ่นตั้งแต่ครั้งโบราณที่ชื่น

ชอบสวนญี่ปุ่นยามฝนพรำหรือหลังฝนว่างดงามที่สุด เพราะความชุ่มชื้น และเงาสะท้อนแสงถึงชีวิต บางครั้งในการจัดดอกไม้แบบญี่ปุ่น “อิเคะบะนะ” ก็จะหยดน้ำไว้ที่กลีบดอกไม้สักหนึ่งหยด เพื่อแสดงความมีชีวิตให้ดอกไม้ นั้น เกี่ยวกับเรื่องนี้ กะวะบะตะ ได้บรรยายไว้อย่างละเอียดใน “อุทสึคิซึชิ นิฮอน โนะวะตะชิ” (Yasunari, 1970, Vol. 28, p.345) (Utsukushiinohon no watashi, ญี่ปุ่นดินแดนอันแสนงามกับข้าพเจ้า) สุนทรพจน์รางวัลโนเบลของเขา กะวะบะตะ ชื่นชมกับศิลปวัฒนธรรมญี่ปุ่นในเขตเมืองเกียวโตมาก เมื่อญี่ปุ่นพ่ายแพ้แก่อเมริกาคราวสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นอยู่ในสภาพที่พังยับเยิน นักเขียนหลายคนหวนถวิลอารยธรรมตะวันตกที่หลังไหลเข้ามาครอบงำประชาชนชาวญี่ปุ่น กะวะบะตะ ยะสึนะริ ไม่เคยเขียนนวนิยายต่อต้านกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ แต่เขากลับเขียนนวนิยายเรื่อง “โคะโตะ” (Yasunari, 1970, Vol.18, p.229) (Koto, กรุงเก่า) บรรยายป่าสน ประเพณีเก่า การทอผ้าแบบดั้งเดิม เป็นฉากประกอบในนวนิยาย เขาได้กล่าวไว้ว่าวัตถุประสงค์หลักก็คือ เขาต้องการเขียนเรื่องของเกียวโต เพราะเป็นความตั้งใจที่มีมานาน ซึ่งก็คือการต้านกระแสวัฒนธรรมตะวันตกทางอ้อมโดยหวนกลับไปรำลึกถึงความงดงามตามธรรมชาติแบบตะวันออกนั่นเอง

ส่วนความงามของผู้หญิงที่กะวะบะตะได้บรรยายไว้ในนวนิยายของเขา เป็นสิ่งที่สลบซับซ่อน เพราะเกี่ยวเนื่องกับชีวิตจริงของเขามาก พวกเขามีลักษณะร่วมคือ ความอ่อนเยาว์ สงบเสงี่ยม มีผมสีดำและงดงามตามแบบตะวันออก

งานเขียนของคระวะบะตะ ยะสึนะริได้รับการยกย่องยอดเยี่ยมในด้านของพรรณนาโวหาร ดังปรากฏในคำประกาศเกียรติคุณในการมอบรางวัลโนเบล สาขาวรรณคดีแก่เขาว่า “สำหรับความเป็นเลิศในด้านการพรรณนา ซึ่งกลั่นกรองจากผัสสะอันละเอียดละไม ที่แสดงให้เห็นประจักษ์ถึงเนื้อแท้แห่งจิตวิญญาณญี่ปุ่น” (Sterling, 1969) ส่วนสารัตถะของวรรณกรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตและอารมณ์ของมนุษย์อันเกี่ยวเนื่องกับความรัก คระวะบะตะ ยะสึนะริ พรรณนาความรักไว้หลายรูปแบบ ทุกรูปแบบล้วนไม่ปกติ ในความไม่ปกตินั้นเองที่ผู้อ่านค้นพบเสน่ห์ของวรรณกรรมของเขา และสิ่งที่เป็นที่นิยมของชาวต่างชาติก็คือ วัฒนธรรม ศิลปะ และธรรมชาติอันงดงามของญี่ปุ่น ซึ่งเขาผสมผสานลงในวรรณกรรมอย่างแนบเนียน ทำให้ชาวต่างชาติซาบซึ้งกับวัฒนธรรมอันเก่าแก่ล้ำค่าของญี่ปุ่นได้รวมถึงเข้าใจกระบวนการคิด ปรัชญาอารมณ์ ของชาวญี่ปุ่นในเวลาเดียวกันด้วย นอกจากนี้ คระวะบะตะยังได้นำเสนอเสน่ห์ที่ตะวันออก ไม่ว่าจะเป็นด้าน ปรัชญา พุทธศาสนาหรือศิลปะ ซึ่งเป็นเรื่องที่ชาวตะวันตกกำลังพยายามค้นหาสุนทรียะของชาวตะวันออกยังเป็นสิ่งที่ชาวตะวันตกเข้าไม่ถึง รวมทั้งปรัชญาพุทธศาสนาอันยิ่งใหญ่ ซึ่งอธิบายความเป็นไปในโลกด้วยอนิจจัง และความว่างเปล่าอย่างไรก็ตาม คระวะบะตะ ยะสึนะริ ซึ่งเป็นชาวญี่ปุ่นมิได้ซาบซึ้งกับพุทธศาสนาในเชิงปฏิบัติหรือพระธรรมคำสอนของพระศาสดา เขาหยิบยกปรัชญาของพุทธศาสนามากล่าวบ้าง แต่ซาบซึ้งในด้านพุทธศิลป์และความสงบแบบ

ตะวันออก มากกว่าจะเข้าใจปรัชญาของศาสนาอย่างลึกซึ้งเยี่ยงพุทธศาสนิกชน

เรื่องราวเกี่ยวกับโลกตะวันออกที่มองผ่านวรรณกรรมของคระวะบะตะ มีแง่มุมที่น่าสนใจหลายประเด็น เนื่องจากวรรณกรรมของเขาเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก และมีนักอ่าน นักวิจารณ์ชาวตะวันตกจำนวนมากที่ได้สัมผัสวัฒนธรรมตะวันออกจากการอ่านวรรณกรรมของคระวะบะตะ ยะสึนะริ ผู้เขียนบทความเห็นว่า มีประเด็นที่น่าสนใจและควรหยิบยกขึ้นมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้ได้จินตภาพที่ชัดเจน โดยจำแนกลักษณะเด่นของโลกทัศน์ ค่านิยม และปรัชญาในการดำรงชีวิตของชาวตะวันออกที่สะท้อนผู้ถ่ายทอดความงามของญี่ปุ่น ความละเอียดอ่อน ความสุขุมลุ่มลึกของโลกตะวันออกให้ทั่วโลกได้ประจักษ์ โดยแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. ค่านิยมและโลกทัศน์ทางสังคมและวัฒนธรรม

๑.๑ ค่านิยมยกย่องผู้อาวุโส

๑.๒ ค่านิยมยกย่องผู้คงแก่เรียน

๑.๓ ค่านิยมถูกผู้มีอาชีพให้ความ
บ้านเทิง

๒. ชีวิตที่ศรัทธามองชีวิตเป็นทุกข์

๒.๑ ความทุกข์อันเนื่องมาจากการ
พลัดพราก

๒.๒ ความทุกข์อันเนื่องมาจากสังขาร

๒.๓ ความทุกข์อันเนื่องมาจากความรัก

๓. ค่านิยมที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทาง
ธรรมชาติ

๓.๑ สีสันกับชาวตะวันออก

๓.๒ สี่แดงขา กับชาวญี่ปุ่น ๔. ทรรศนะต่อความเงียบ (ความสงบ)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของวรรณกรรมตามประเด็นสำคัญที่ประเด็นที่กล่าวแล้วข้างต้นแล้วสังเคราะห์ประเด็นเหล่านั้น และนำเสนอผลการสังเคราะห์โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งมีขั้นตอนโดยสรุปดังนี้

๑. รวบรวมวรรณกรรมของคะวะบะตะ ยะสึนะริ

๒. วิเคราะห์วรรณกรรมที่รวบรวมมาทั้งหมด (โดยเน้นผลงานที่เป็นที่รู้จัก จำนวน ๑๑ เรื่อง)

๓. จำแนกลักษณะเด่นด้านโลกทัศน์ ค่านิยมและปรัชญาในการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่นและชาวโลกตะวันออก จากวรรณกรรมของคะวะบะตะ ยะสึนะริ เป็นประเด็นตามที่กล่าวแล้วข้างต้น

๔. สังเคราะห์ลักษณะเด่นด้านต่างๆ แล้วนำเสนอ โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหางานประพันธ์ของคะวะบะตะ ยะสึนะริ ทำให้ทราบและเข้าใจโลกทัศน์ ชีวิต ค่านิยม ทรรศนะของชาวญี่ปุ่นและชาวซีกโลกตะวันออก

ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม วัฒนธรรม ซึ่งสามารถสรุปประเด็นหลักได้ดังนี้

๑. ค่านิยมและโลกทัศน์ทางสังคมและวัฒนธรรม

๑.๑ ค่านิยมยกย่องผู้อาวุโส เนื่องจากชาวตะวันออกอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวขยายมากกว่าชาวตะวันตก การดำเนินชีวิตในครอบครัวขยายทำให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างคนต่างวัย กล่าวคือผู้มีอายุน้อยคือประสบการณ์กว่า มักจะต้องการคำแนะนำในการแก้ปัญหาที่ตนประสบอยู่จากผู้อาวุโส ซึ่งผ่านโลกมานานกว่าคำแนะนำที่มีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือ และความเมตตากรุณาของผู้อาวุโส นำมาซึ่งการเคารพเชื่อฟังและความกตัญญูต่อผู้อาวุโส อนึ่ง การที่ชาวตะวันออกเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างประคบประหงม ทำให้บุตรหลานเกิดความผูกพัน และถือการตอบแทนบุญคุณเป็นหน้าที่สำคัญ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมการนับถือผู้อาวุโสของชาวตะวันออกคือ ปรัชญาของพุทธศาสนา ลัทธิขงจื้อ และชินโต ซึ่งแผ่ขยายไปทั่วโลกตะวันออก ชาวตะวันออกส่วนใหญ่จึงมีค่านิยมในการยกย่องผู้อาวุโส คะวะบะตะ ยะสึนะริก็เช่นเดียวกันถึงแม้ว่า คะวะบะตะ ยะสึนะริจะมีค่านิยมยกย่องผู้อาวุโส แต่งานประพันธ์ที่เขาเขียนให้ผู้อาวุโสเป็นตัวเอกมีไม่มากนัก เรื่องเด่นที่เขาเขียนให้ผู้อาวุโสเป็นตัวเอกคือเรื่อง “ยะมะโนะโอะโตะ” (Yasunari, 1970, Vol. 4, p. 241) (Yamanotoo, เสียงแห่งขุนเขา) เรื่อง “เมจิน” (Yasunari, 1970, Vol. 25, p.359) (Meijin , เขียนโกะ) และเรื่อง

“เนมุเรรุบุจิโอะ” (Yasunari, 1970, Vol. 18, p.133) (Nemurerubijyo, นางนิทรา) เป็นต้น

เรื่อง “เสียงแห่งขุนเขา” เป็นเรื่องของชายชราชื่อชิงโงะ เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งได้รับการปรณินิบัติด้วยความเคารพโดยไม่ขาดตกบกพร่องจากลูกสะใภ้ แม้ว่าลูกชายของเขาจะมีพฤติกรรมไม่รักครอบครัว รักความสนุก ชอบเที่ยวนอกบ้าน การปรณินิบัติของลูกสะใภ้และ การที่เขาได้รับสิ่งที่ดีที่สุดในครอบครัว เช่น ที่นั่งในโต๊ะอาหาร และอื่น ๆ ล้วนแสดงให้เห็นอิทธิพลของคำสอนของลัทธิขงจื้อ ซึ่งเน้นเรื่องความสัมพันธ์ของคนในสังคม และการปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามกาลเทศะ และสถานภาพของตน

ส่วนเรื่อง “เซียนโกะ” เป็นเรื่องราวการแข่งขันหมากรุกกระดานชนิดหนึ่งที่เรียกว่า “โกะ” (Go) ซึ่งเป็นกีฬาพื้นบ้าน ที่รับมาจากจีนตั้งแต่สมัยโบราณ เรื่อง “เซียนโกะ” เป็นเรื่องการแข่งขันทัวร์นาเมนต์โกะ ระหว่างปรมาจารย์โกะวัย ๖๔ ชื่อ สนอิมโบ ซูไซ ผู้เป็นทายาทของสำนักสนอิมโบ ลำดับที่ยี่สิบเอ็ด กับผู้ทำชิงซึ่งมีวัยเพียงครึ่งหนึ่งของเขาชื่อโตะเกะ สนอิมโบ ซูไซเป็นคนเคร่งครัดในขนบการเล่นโกะแบบโบราณ เขาได้รับความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส เมื่อต้องเล่นโกะแข่งขันตามกติกาของสมาคมโกะที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดในการแข่งขันเพื่อเอาแพ้เอาชนะตามแบบตะวันตก ในขณะที่สนอิมโบ ซูไซปรมาจารย์โกะผู้นี้คิดและเชื่อว่าการเล่นโกะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์แขนงหนึ่ง ซึ่งยุทธวิธีในการ

เดินหมากคือความสุขรอบคอบ ต้องใช้ศิลปะและคุณธรรม ไม่เน้นการเอาแพ้ชนะเพียงกีฬาสมัยใหม่ทั่วไป ระบบระเบียบที่เกิดจากค่านิยมแบบตะวันตก ได้ทำลายความรู้สึกเคารพและให้เกียรติแก่ผู้อาวุโสแบบตะวันออกให้จืดจางไปจากสายเลือดของชาวตะวันออก โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่

คะวะบะตะ ยะสึนะริ ให้ “โกะ” ในนวนิยายเรื่องนี้เป็นตัวแทนของศาสตร์และศิลป์แขนงต่าง ๆ ของซีกโลกตะวันออกซึ่งกำลังถูกลดค่าตามแบบฉบับดั้งเดิม โดยถูกจัดระบบซึ่งคนรุ่นใหม่คิดว่าสมเหตุสมผลและยุติธรรม เขาบรรยายอย่างชัดเจนว่า โตะเกะไม่ใช่คนเลวร้าย เขาเพียงแต่ใช้กลยุทธ์ ที่ทำให้เขาได้เปรียบโดยไม่ผิดกฎเกณฑ์ที่สมาคมโกะกำหนดไว้แต่โตะเกะผิดจารีตการเล่น โกะ เพราะเขาไม่สนใจคุณธรรม มนุษยธรรม และไม่ได้คิดว่าตัวเองกำลังเล่นโกะอันเป็นกีฬาโบราณ เป็นกีฬาเชิงศิลปะที่มีประวัติความเป็นมานับพันปี เขาคำนึงถึงแต่การแข่งขันและการเอาชนะ ความจริงเขาน่าจะถือเป็นเกียรติสูงสุด ที่เขามีโอกาสได้ประมือกับบุคคลระดับ “เมจิน” หรือ เซียน ไม่ว่าจะแพ้หรือชนะ ในที่สุดเขาก็ชนะ แน่แน่นอนว่าผลของการแข่งขันได้สันตะเทือนวงการและมีผลต่อจิตใจของคนทั่วไป เพราะนั่นคือความพ่ายแพ้ของการเล่นโกะแบบยึดขนบที่ลึกซึ้งของปรมาจารย์อ่าวุโส

คะวะบะตะบรรยายไว้ชัดเจนถึงความรู้สึกของเขาที่มีต่อการแข่งขันโกะในนัดนี้ ในตอนที่ ๑๒ ว่า

“ทุกสิ่งทุกอย่างในการแข่งขันถูกควบคุมด้วยกฎเกณฑ์ละเอียดพิถีพิถัน ความมั่งคั่งในเชิงศิลปะจึงหมดไปและการให้ความเคารพต่อผู้อาวุโสก็สูญหายไปด้วย ดูราวกับว่าเราไม่เคารพต่อความเป็นมนุษย์ของกันและกัน อาจกล่าวได้ว่าอาจารย์ต้องเจ็บปวด ทรมานกับลัทธิหลักการและเหตุผลในการแข่งขันนี้ที่สุดท้ายนี้ แม้แต่วงการโกะก็กลายเป็นเช่นวงการอื่นที่ความมั่งคั่งตามประเพณีของญี่ปุ่น หรือของโลกตะวันออกอันสืบทอดมาเป็นเวลาช้านานต้องมาตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการคิดคำนวณ และกฎเกณฑ์การกำหนดขีดความสามารถ ก็เป็นตัวควบคุมการดำเนินชีวิตของนักเรียนโกะ ซึ่งใช้ระบบการนับแต้มที่ค่อนข้างละเอียด พวกเขาใช้ยุทธวิธีเพียงให้บรรลุแก่ชัยชนะเท่านั้น ไม่ได้คิดว่าโกะเป็นศิลปะ จึงไม่ได้เสพสุนทรียรสอัน ถึงแม้ว่าจะเป็นการแข่งขันที่มีผู้เล่นระดับเมจิ้นด้วย แต่ก็ต้องแข่งขันกันภายใต้เงื่อนไขของความเสมอภาค มิใช่ความเลวร้ายของโอตะเกะผู้อยู่ในชั้นเจ็ด แต่โกะ ได้กลายเป็นการแข่งขันที่มีแพ้ชนะอย่างจริงๆ จัง ๆ แล้ว สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเรื่องธรรมดา”

(กะวะปะตะะ ยะสึนะริ “เซียนโกะ”)

กะวะปะตะะ ยะสึนะริต้องการสะท้อนให้เห็นว่า การดำรงชีวิตของคนปัจจุบัน โดยเฉพาะชาวญี่ปุ่นและชาวตะวันออกกำลังถูกตีค่าด้วยระบบการคิดแบบตะวันตก เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ความปวดร้าวของชาวญี่ปุ่นและชาวตะวันออกผู้รู้ว่า

ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม ปรัชญา ค่านิยม และสิ่งซึ่งเป็นตัวหล่อหลอมวิถีแห่งตะวันออก กำลังถูกกัดกร่อน ทำลายด้วยการนำสิ่งที่เรียกว่าหลักการและเหตุผลตามแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์เข้ามาจับ และพยายามตีค่าเป็นปรากฏการณ์

๑.๒ ค่านิยมยกย่องผู้คงแก่เรียน

ชาวญี่ปุ่น ชาวจีน ชาวอินเดีย รวมทั้งชาวไทย และชาวโลกตะวันออกทั้งหลาย ต่างมีค่านิยมยกย่องผู้คงแก่เรียนเช่นเดียวกับที่ยกย่องผู้อาวุโส ดังจะพิจารณาได้จากคำสอนในพุทธศาสนา ลัทธิขงจื้อ และชินโต ที่เน้นเรื่องความกตัญญูต่อบิดมารดา ครูอาจารย์ และผู้มีอาวุโสกว่าทางวิทยุติและคุณวุฒิ แต่ในขณะที่เดียวกันก็เปิดโอกาสให้มีสถานภาพอันสูงส่งในสังคมได้ ดังจะพิจารณาได้จากระบบการสอบเป็นข้าราชการของจีน (โจวจยาหรง, ๒๕๔๖, หน้า ๑๗๗) ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณาให้ความสำคัญต่อองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญมิได้ประเมินจากอายุ นอกจากนั้นนิทานชาดกเรื่อง “มโหสถบัณฑิตแห่งมิลินทนคร” ที่พุทธศาสนิกชนทั่วโลกชื่นชม ยอมรับว่าเป็นชาดกที่ยกย่องผู้มีสติปัญญาสูงและมีคุณธรรม ส่วนนิทานพื้นบ้านของไทยเรื่อง “ศรีธนญชัย” ซึ่งเป็นเรื่องของคนหนุ่มที่มีสติปัญญาและปฏิภาณไหวพริบ สามารถสยบคนได้ทั่วไป แต่ขาดจิตสำนึกที่ดั่งงามตามหลักศาสนา คนไทยก็ไม่นิยมยกย่อง และศรีธนญชัยก็ต้องพบจุดจบที่ไม่ดี แสดงให้เห็นว่าชาวตะวันออกนิยมยกย่องผู้มีความรู้คู่คุณธรรม กะวะปะตะะ ยะสึนะริ ประพันธ์นวนิยายที่สอดแทรกค่านิยมยกย่องผู้มีความรู้ไว้หลายเรื่อง และที่เห็นได้

ชัดเจนมากเรื่องหนึ่งคือ บทประพันธ์เรื่อง “อิชิโนะโอะโดริโกะ” (Yasunari, 1970, Vol. 2, p.293) (Izu no odoriko, นางระบำอิชิ) ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกกล่าวกันว่าเขียนในเชิงอัตชีวประวัติของเขาเอง “นางระบำอิชิ” เป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมอ่านแพร่หลายไม่เพียงแต่ในประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ยังแปลเป็นภาษาต่างๆ สำหรับผู้อ่านทั่วโลก นวนิยายเรื่องนี้มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทรรสนะแบบชาวตะวันออกของผู้ประพันธ์หลายด้าน ในส่วนที่เกี่ยวกับค่านิยมในการยกย่องผู้คงแก่เรียนก็คือ ตัวเอกของเรื่องนี้เป็นนักศึกษาที่มีความรู้ แต่มีปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์ มีปมด้อยเรื่องไร้ญาติขาดมิตร ขาดความอบอุ่น ชอบเก็บตัว ถึงแม้จะมีความรู้ แต่ไม่เคยได้สัมผัสกับความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง จนกระทั่งเขามีโอกาสได้พบกับคณะละครเร่ เขาได้รับมิตรและการยกย่องจากคนในคณะละครเร่ เขาจึงเปลี่ยนทรรสนะที่มีต่อตนเองเสียใหม่ ไม่มองว่าตนเองไร้ค่า ไร้ความหมายอีกต่อไป

ชาวตะวันออกยกย่องผู้มีความรู้และเชื่อถือสิ่งที่ผู้รู้คิดและพูด เชื่อว่าความรู้จะนำความเจริญมาสู่ตนได้ถึงแม้ว่าตระกูลจะต่ำต้อยแต่ก็สามารถเชิดชูขึ้นได้ด้วยการศึกษาเล่าเรียน “นางระบำอิชิ” จึงถูกสร้างเป็นละครมาหลายยุคหลายสมัย เพราะ “ข้าพเจ้า” นักศึกษาหนุ่มผู้เดียวดายได้รับความรักใคร่เอ็นดูจากผู้อ่านและผู้ชมอย่างกว้างขวาง

๑.๓ ค่านิยมต่องานอาชีพให้ความบันเทิง

เนื่องจากก่อนหน้านี้ อาชีพให้ความบันเทิงเป็นอาชีพที่ต้องทำงานหนัก ที่พำนักไม่เป็นหลักแหล่ง ทั้งยังมีรายได้ไม่แน่นอน สำหรับ

ชาวตะวันออกซึ่งมีอาชีพเกษตรกรรม ถือว่าที่ทำงาน ซึ่งมักอาศัยอยู่ที่นั่นด้วยเป็นสมบัติมรดกตกทอด เป็นพื้นดินศักดิ์สิทธิ์ จะเห็นได้จากพิธีกรรมบวงสรวงเทพเจ้าประจำที่นา ดังนั้นจึงมีความรักความผูกพันกับที่อยู่อาศัย และมักอยู่ติดที่ไม่เร่ร่อน ดังนั้น คนที่อยู่อาศัยไม่เป็นหลักแหล่งจึงไม่น่าเชื่อถือ สภาวะของอาชีพให้ความบันเทิงดังที่กล่าวมาจึงทำให้ชาวตะวันออกไม่สนับสนุนให้บุตรหลานร่ำเรียนเพื่อประกอบอาชีพนี้ เนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องทำงานหนัก ทั้งยังมีความเชื่อว่าเป็นการเสื่อมเสียเกียรติยศของวงศ์ตระกูลอีกด้วย นักประพันธ์จำนวนไม่น้อยเขียนเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของนางรำ (นางละคร) นักดนตรีหรือผู้มีอาชีพให้ความบันเทิงแก่ผู้อื่น โดยส่วนใหญ่เขียนให้เห็นว่าชีวิตของตัวละครเหล่านั้นมักไม่ค่อยมีความสุข กล่าวคือ ไม่มีเงินทอง ประสบความทุกข์ยากทั้งในด้านเศรษฐกิจ ชีวิตรักและชีวิตครอบครัวไม่ราบรื่น ไม่สมหวังดังปรารถนา ซึ่งส่วนใหญ่ก็เนื่องมาจากฐานะทางสังคมอันต่ำต้อยของเขาเหล่านั้น ในวรรณคดีเรื่อง “พระอภัยมณี” ของไทยก็แสดงให้เห็นการต่อต้านการศึกษา ศิลปะด้านดนตรี สังคมไทยนิยมผู้มีอาชีพให้ความบันเทิงนี้ว่า “พวกเดินกินรำกิน” เป็นอาชีพที่ต้องทำงานหนัก คนส่วนใหญ่ต้องการให้ลูกหลานร่ำเรียนวิชาการเพื่อจะได้ประกอบอาชีพที่มีเกียรติ มั่นคง และมีรายได้ดี นวนิยายที่มีชื่อเสียงสองเรื่องของคณะละคร ยะตีนะริ ที่สะท้อนให้เห็นชีวิตของนางละคร ซึ่งถูกกำหนดสถานภาพทางสังคมว่าต่ำต้อยต่ำ ได้แก่ นวนิยายเรื่อง “นางระบำอิชิ” ที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น เป็นเรื่องของ

ความรักอันบริสุทธิ์ระหว่างนักศึกษาหนุ่มที่ชื่นชมนางระบำผู้อ่อนเยาว์ไว้เคียงสา กับนางระบำผู้ยกย่องความเป็นนักศึกษา (ผู้มีความรู้) ของเขา ถึงแม้คนอื่น ๆ ในคณะละครเร่กลุ่มนี้จะสงบเสงี่ยมและปฏิบัติต่อนักศึกษาหนุ่มอย่างเคารพยกย่อง รู้จักมารยาท และคนในคณะละครเร่นี้เป็นคนเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์อย่างคนชนบททั่วไป แต่คนทั่วไปตามแหล่งบันเทิงที่ว้าจ้างคณะละครเร่กลุ่มนี้ไปแสดงจะปฏิบัติต่อพวกเขาอย่างแบ่งชนชั้น และพวกเขาเองก็รู้และยอมรับฐานะอันต่ำต้อยของพวกตนในสังคม ในตอนที่ ๑ ของ “นางระบำอิลี” มีบทสนทนาของนักศึกษาหนุ่มกับป้าคนที่พานางรำมาแสดงว่า

“คืนนี้ พวกเราจะพักที่ไหนดครับ”

“ ท่านคะ คนอย่างพวกนี้นั้นนะ นอนไหนดก็นอนได้ ที่ไหนดมีแขกเรียกไปก็ไปนอนที่นั่นแหละค่ะ แล้วท่านคิดว่าพวกนี้นั้นนะ จะจงที่พักของตัวเองไว้ก่อนรีคะ” ผมโกรธเป็นฟืนเป็นไฟกับการพูดดูถูกดูแคลนของป้าจนแทบจะสวนไปว่า ถ้าอย่างนั้นคืนนี้ก็ให้นางรำมาค้างที่ห้องผมสิ

(คะวะบะตะ ยะสึนะริ “นางระบำอิลี”)

ส่วนนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งที่คะวะบะตะ ยะสึนะริเขียนสะท้อนชีวิตของผู้คือยสถานภาพทางสังคมอีกเรื่องหนึ่งคือ เรื่อง “อะสะคุสะคุระไนดัง” (Yasunari, 1970, Vol. 4, p.49) (Asakusa kurenaidan, แก๊งกึ่งแดงแห่งอะสะคุสะ) อะสะคุสะเป็นย่านที่มีสถานบันเทิงตามสมัยนิยมที่ได้

รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก เรื่องนี้คะวะบะตะ ยะสึนะริ ได้พรรณนาถึงชีวิตหลายชีวิตทั้งชายหญิงที่รุ่งเรืองและตกต่ำลงที่อะสะคุสะ ผู้อ่านจะเกิดจินตภาพถึงชีวิตที่ไม่เคยหยุดนิ่งในย่านที่คึกคักที่สุดของมหานครอันกว้างใหญ่ เป็นชีวิตจริงของผู้คนที่มิเอาชีพให้ความบันเทิงแก่ผู้อื่น เป็นชีวิตที่ต่ำต้อยราวกับถูกทิ้งขว้างจากสังคม

๒. ชีวิตคือการมองชีวิตเป็นทุกข์

ทรรศนะที่ว่าชีวิตเป็นทุกข์เป็นเอกลักษณ์ของพุทธศาสนา พุทธศาสนาสอนให้ผู้ดับทุกข์ประกอบกรรมดีเพื่อจะได้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด การหลุดพ้นอย่างแท้จริงคือนิพพาน ซึ่งจัดเป็นเป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนา จึงมีผู้พิจารณาว่าพุทธศาสนา มองว่าชีวิตเป็นทุกข์ คะวะบะตะ ยะสึนะริ ก็มีทรรศนะต่อชีวิตไม่แตกต่างไปจากปรัชญาของพุทธศาสนา ดังเราจะพบว่า นวนิยายของเขามีได้จบลงด้วยความสมหวังและอาจกล่าวได้ว่านวนิยายส่วนใหญ่จบลงอย่างน่าเศร้าสลดใจ และมีจำนวนไม่น้อยที่จบลงเหมือนไม่ได้ขมวดปมให้จบ แต่ชีวิตของตัวละครยังคงเวียนว่ายต่อไป ไม่มีใครกล่าวว่ำนวนิยายของคะวะบะตะ ยะสึนะริสร้างความบันเทิงหรือความสุขให้กับผู้อ่าน แต่ความสละสลวยของพรรณนาโวหารและการสร้างจินตภาพในนวนิยายของเขาได้รับการกล่าวขวัญว่ายอดเยี่ยมซึ่งส่วนใหญ่สำนวนเหล่านั้นใช้ในการพรรณนาความรู้สึกนึกคิดของตัวละครและธรรมชาติ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างบรรยากาศของแต่ละฉาก คะวะบะตะ ยะสึนะริ

ได้พรรณนาความทุกข์ที่หลากหลายรูปแบบไว้ในนวนิยายของเขา ซึ่งกล่าวได้ว่าความทุกข์ต่างๆ ที่เขานำเสนอต่อผู้อ่านนั้น มาจากทรรศนะการมองชีวิตแบบชาวพุทธแห่งโลกตะวันออก ที่เชื่อว่าชีวิตเป็นทุกข์ การเวียนว่ายตายเกิดคือการมีชีวิตเพื่อชดใช้กรรมเก่า อี.จี. ไฮเดนสติกเกอร์ (E.G. Seidensticker) ผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมญี่ปุ่น ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “เกินไดนิฮอนสัคกระอน” (Gendainihonsakkaron, บทวิจารณ์นักประพันธ์ร่วมสมัยของญี่ปุ่น) ในส่วนที่เกี่ยวกับแนวการประพันธ์ของคะวะบะตะ ยะสึนะริ ว่า “นวนิยายของคะวะบะตะ ยะสึนะริกล่าวถึงความเสื่อมสลายอันหลีกเลี่ยงไม่ได้ของสรรพสิ่งและนั่นคือความคิดเกี่ยวกับความทุกข์ ความรันทด ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของทางตะวันออกและเป็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับคะวะบะตะ ยะสึนะริเองด้วย” (Seidensticker, 1964, pp. 59-81)

รูปแบบต่างๆ ของความทุกข์ที่คะวะบะตะ ยะสึนะริพรรณนาไว้เป็นจำนวนมาก จนเป็นลักษณะเด่นของนวนิยายของเขา สามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้

๒.๑ ความทุกข์อันเนื่องมาจากการ

พลัดพราก

๒.๒ ความทุกข์อันเนื่องมาจากสังขาร

๒.๓ ความทุกข์อันเนื่องมาจากความรัก

๒.๑ ความทุกข์อันเนื่องมาจากการพลัดพราก

ความหดหู่ ความท้อแท้ ความอ้างว้าง โดดเดี่ยวเดียวดายของคะวะบะตะ ยะสึนะริในวัยเด็ก

ทำให้เขาประพันธ์นวนิยายและเรื่องสั้นมากมายที่พรรณนาถึงความทุกข์ที่ได้รับจากการพลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รักอันมีเหตุเนื่องมาจากความตาย เช่น เรื่อง “จิจิสะสะอะเอะโนะ เทงะงะมิ” (Yasunari, 1970, Vol. 5, p.181) (Chichihahaenotegami, จดหมายถึงพ่อแม่) เรื่อง “โซชิชิ โนะเมจิน” (Yasunari, 1970, Vol. 2, p. 71) (Soushikinomeijin, ผู้ชำนาญงานศพ) เรื่อง “อะบุระ” (Yasunari, 1970, Vol. 24, p.7) (Abura, น้ำมัน) เรื่อง “โคะทสึอิโระอิ” (Yasunari, 1970, Vol. 1, p.11) (Kotsuhirou, เก็บกระดูก) เรื่อง “จูโระคุโซ โนะนิคจิ” (Yasunari, 1970, Vol. 2, p.7) (Jyuurokusaino nikki, บันทึกของหนุ่มน้อยวัยสิบหก) เป็นต้น

นวนิยายเหล่านี้เขียนถึงชีวิตวัยเด็กของเขาที่ต้องเผชิญชะตากรรมแห่งความเจ็บปวดของการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก บทประพันธ์อีกกลุ่มหนึ่งที่สื่อโลกทัศน์เกี่ยวกับความตาย เช่น เรื่อง “กัชโซ” (Yasunari, 1970, Vol. 1, p.155) (Gasshou, ประนมมือ) เป็นหนึ่งในเรื่องสั้นที่ประกอบอยู่ใน “ทะนะงะโอะโคะโระโนะโซเซะทสึ” (Tanagokoro no shousetsu, เรื่องสั้นขนาดฝ่ามือ) เรื่อง “โซะระนิอุโงะซุ โทะโมะชิบิ” (Yasunari, 1970, Vol. 2, p.105) (Soraniugokutomoshibi, ดวงไฟสู่ฟากฟ้า) และนวนิยายอีกเป็นจำนวนมากความทุกข์อันเนื่องมาจากการพลัดพรากที่คะวะบะตะ ยะสึนะริกล่าวถึง ล้วนเป็นประสบการณ์จากการสูญเสียบุคคลที่เขารักในวัยเด็กของเขาเป็นส่วนใหญ่ เป็นความทุกข์ที่เกิดจากความตายอันเป็นหนึ่งในวัฏสงสารที่

มนุษย์ทุกคนต้องเผชิญ ตามวิธีอธิบายชีวิตของ พุทธศาสนา

๒.๒ ความทุกข์อันเนื่องมาจากสังขาร

สังขารของมนุษย์อันมีการเสื่อมลอยแตกดับ ตามสังขารมนั้น เป็นเรื่องที่กะวะบะตะ ยะสึนะริ นำมาเขียนในนวนิยายหลายเรื่อง เช่น เรื่อง “จูโระคุไซ โนะนะนิคจิ” หรือ “บันทึกของหนูมน้อยวัยสิบหก” ที่กล่าวแล้ว เรื่อง “มิซึอุมิ” (Yasunari, 1970, Vol. 18, p.7) (Mizuumi, ทะเลสาบ) และเรื่อง “เนมุระรุบิโจะ” (Yasunari, 1970, Vol. 18, p.133) (Nemurerubijyo, นางนิทรา) ล้วนชี้ให้เห็นความทุกข์อันเกิดจากความชรา ซึ่งอยู่ในวงจรของ วิภวสังสาร และจุดสิ้นสุดของชีวิตคือความตาย

๒.๓ ความทุกข์อันเนื่องมาจากความรัก

ความรักเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา มนุษย์ต้องการความสุขจากความรัก กะวะบะตะ ยะสึนะรินำเสนอภาวะจิตใจและการกระทำของมนุษย์ที่อยู่ในห้วงของความรัก ซึ่งระคนไปด้วย ความกังวลและความทุกข์ นวนิยายที่เกี่ยวกับความรักของกะวะบะตะ ยะสึนะริ ที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั้งในหมู่ผู้อ่านชาวญี่ปุ่นและชาวต่างประเทศคือ “เมืองหิมะ” และ “เซ็มบะทสิรุ” (Yasunari, 1970, Vol. 12, p.7) (Sembatsuru, กระเรียนพันตัว) เรื่องเมืองหิมะเป็นนวนิยายที่กะวะบะตะ ยะสึนะริได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมตั้งได้กล่าวข้างต้น และเรื่อง *กระเรียนพันตัว* เป็นนวนิยายที่มีส่วนทำให้เขาได้รับรางวัลนี้ เรื่องเมืองหิมะจบลงด้วยโศกนาฏกรรม เพลิงไหม้ยามราตรีที่มีหิมะขาวโพลน เรื่อง *กระเรียนพันตัว* ก็เช่นกัน กะวะบะตะ ยะสึนะริมีจบเรื่องลง

ด้วยความสมหวังของตัวละครใด ๆ ทุกตัวละครได้รับ ความทุกข์ทรมานอันเนื่องมาจากความรัก ตัวละครสัมพันธ์กันด้วยถ้วยชาล้าค่าที่ใช้ในพิธีชงชา ซึ่งถือว่าบริสุทธิ์แต่จิตใจของพวกเขากลับท่วมท้นไปด้วยความทุกข์และกิเลส นกกระเรียน เป็นสัญลักษณ์ของความรักตามความเชื่อของคนญี่ปุ่น นกกระเรียนจะไม่มีคู่ใหม่ถึงแม้ว่าจะต้องอยู่ตัวเดียวไปตลอดเนื่องจากคู่ของมันตายแต่มนุษย์มิได้เป็นเช่นนั้น เมื่อมนุษย์มีความรักมักเป็นทุกข์ด้วยเกรงจะไม่สมหวัง

นวนิยายเรื่องยาวเรื่องสุดท้ายที่กะวะบะตะ ยะสึนะริประพันธ์ไว้คือ นวนิยายเรื่อง “รันทคและงคงาม” ซึ่งจัดว่าเป็นนวนิยายรัก แสดงให้เห็นด้านงามและด้านมืดมนของความรัก

ความทุกข์อันเนื่องมาจากความรักจึงเป็น รักแง่มุมหนึ่งที่กะวะบะตะ ยะสึนะริใช้อธิบายชีวิตของมนุษย์ นอกเหนือจากเรื่องความทุกข์อันเนื่องมาจากการพลัดพรากและความทุกข์อันเนื่องมาจากสังขารซึ่งได้กล่าวข้างต้น

๓. ค่านิยมที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทาง

ธรรมชาติ

๓.๑ สีสแดงกับชาวตะวันออก

ชาวตะวันออกผูกพันกับสีแดงมาแต่ครั้งอดีต ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจากซีกโลกตะวันออกเป็นภูมิภาคที่มองเห็นพระอาทิตย์เจิดจ้าได้ทุกฤดูกาล ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรซึ่งต้องอาศัยแสงจากดวงอาทิตย์ช่วยในการเจริญเติบโตของพืชผล และการดำรงชีวิต

ของผู้คน ชาวตะวันตกจึงนับถือพระอาทิตย์เรามากพบสีแดงในการดำเนินชีวิต ศิลปะ ประเพณี และพิธีกรรม

สีแดงอาจเป็นสีแรกที่มีมนุษย์รู้จัก และเป็นสีที่ผูกพันกับมนุษย์มาช้านาน เด็กชาวตะวันออกระบายสีแดงอาทิตย์ที่เขาวาดด้วยสีแดง และเมื่อวาดรูปทิวทัศน์เด็กมักจะวาดรูปดวงอาทิตย์สีแดงลงไป ในภาพเสมอ สีแดงเป็นสีของเลือดซึ่งเป็นเครื่องหมายแสดงพลังชีวิต เป็นสีของไฟที่ให้ความอบอุ่น ป้องกันสิ่งชั่วร้าย พิทักษ์รักษามนุษย์จากอันตราย สีแดงเป็นสีที่สื่อความหมายถึงพลัง อำนาจ และความกล้าหาญ หลายชาติในซีกโลกตะวันออกไปใช้สีแดงเป็นสัญลักษณ์ของชาติของความเป็นสิริมงคล เป็นสีนำโชคและขจัดความอัปมงคล นำมาซึ่งโชคกลาง เช่น ชาวจีนในอดีตนิยมให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวแต่งชุดสีแดงในงานมงคลสมรส ใช้สีแดงเป็นซองเงินหรือห่อของขวัญเพื่อความสิริมงคล แจกด้วยแดงในงานศพเพื่อขจัดความอัปมงคล และเพื่อนำมาซึ่งโชคกลาง ใช้สีแดงประดับของเช่น ไห้ว และในงานสถาปัตยกรรมของชาวไทยก็เช่นกัน นอกจากนี้จะใช้สีแดงเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสิริมงคลแล้ว ธรรมชาติราชยังใช้สีแดงเป็นสัญลักษณ์ของชาติ (สีแดงคือชาติ สีขาวคือศาสนา สีน้ำเงินนั้นหนาคือมหาจักรพรรค์)

๓.๒ สีแดงขาวกับชาวญี่ปุ่น

สำหรับชาวญี่ปุ่นแล้ว สีแดงหมายถึง “ดวงอาทิตย์” ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าตนสืบเชื้อสายมาจากเทพแห่งดวงอาทิตย์คือ “เทพอะมะเทระสึ” และถือ

ว่าพวกตนเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน จึงมีความรักพวกพ้อง สัมผัสสามัคคีกันมากที่สุดชาติหนึ่งมีจิตสำนึกแห่งความเป็นหนึ่งเดียว ชื่อประเทศที่ชาวญี่ปุ่นเรียกก็คือ “นิปปอน” (Nippon) หรือนิฮอน (Nihon) ซึ่งหมายถึงการกำเนิดจากดวงอาทิตย์ ชาวญี่ปุ่นผูกพันอย่างลึกซึ้งกับสีแดงซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของดวงอาทิตย์ ดวงอาทิตย์เป็นเทพผู้จัดปัดเป่าความมืดแห่งรัตติกาล ซึ่งเป็นตัวแทนของความน่ากลัว ความชั่วร้าย โรคร้ายไข้เจ็บและความทุกข์ ธงชาติญี่ปุ่นที่มีชื่อเรียกว่า “ฮิโนะมารุ” (Hinomaru) เป็นรูปพระอาทิตย์สีแดงสดอยู่ตรงกึ่งกลางพื้นของธงชาติสีขาวบริสุทธิ์เป็นตัวแทนของความสะอาดบริสุทธิ์ทั้งกายและใจ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศาสนาชินโต

คะวะบะตะ ยะสึนะริ ผู้ชื่นชมความงามแบบญี่ปุ่น ได้เขียนพรรณนาเกี่ยวกับสีแดงและสีขาวไว้ในนวนิยายของเขาหลายเรื่อง เช่น “อุทสึกุชิสะโตะ คะนะชิมิโตะ” (Yasunari, 1970, Vol. 17, p. 261) (Utsukushisato kanashimito, รัตนดลแสงงดงาม) ถึงแม้นวนิยายเรื่องนี้ของเขาจะไม่ได้รับการกล่าวขวัญถึงมากนัก แต่นวนิยายเรื่องนี้ก็สะท้อนทรรศนะและมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่คะวะบะตะ ยะสึนะริมี นวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องของความรักต่างวัย และรักร่วมเพศ ซึ่งเป็นเรื่องต้องห้ามในสมัยก่อน จึงจบลงด้วยความรันทดในเรื่องนี้คะวะบะตะ ยะสึนะริได้บรรยายถึงภาพวาดดอกโบตันดอกใหญ่สีแดงสดที่มีดอกบัวตูมสีขาวอยู่ใกล้ ๆ ซึ่งแทนตัวตนของโอะโตะโกะ ศิลปินหญิง และลูกศิษย์สาวเคโกะ

“เป็นภาพดอกโบตั๋นเหมือนถูกใจ
วาดให้ดอกเด่นสีแดงอวด โคมอยู่บนผ้าใบ
ดอกไม้หันหน้าออก ขนาดใหญ่กว่าของจริง
มีใบน้อย ที่ปลายกลีบดอกมีดอกตูมสีขาวอยู่
ดอกหนึ่ง โอบกมองเห็นอารมณ์ของ โอะ โตะ
โกะ เมื่อเห็นดอกไม้ขนาดใหญ่”

(คะวะบะตะะ ชะสึนะริ “รันทคและงดงาม”)

นอกจากนี้ ในเรื่อง “รันทคและงดงาม” ยัง
มีภาพวาดดอกบัวแบบนามธรรม ซึ่งมีสีขาวสลับ
แดงพร่าไปทั้งผืนผ้าใบ มีฉากที่วัดเก่าแก่เขา
พรรณนาไว้ว่ามีดอกไม้สีขาวและแดงร่วงอยู่
เกลื่อนกลาด และฉากสีแดงขาวที่สำคัญที่สุด ซึ่ง
เป็นสัญลักษณ์สำคัญที่แสดงถึงแก่นของนวนิยาย
เรื่องนี้คือ “บัวกลางกองเพลิง” เป็นสัญลักษณ์
แทนความบริสุทธิ์ที่ไม่ถูกทำลายโดยสิ่งเลวร้าย
หรือกิเลสใด ๆ ไฟสีแดงเป็นประหนึ่งเพลิง
ปรารถนา กิเลสตัดตามสัญลักษณ์ในศาสนา
พุทธ “บัวกลางกองเพลิง” นี้เป็นจินตภาพที่คะวะ
บะตะะได้พรรณนาไว้ในนวนิยายอีกหลายเรื่อง
ของเขาด้วย

“ทว่าสำหรับ โอะ โตะ โคะแล้ว ท่าม
กลางเพลิงแห่งกิเลสนั้น เธอเห็นดอกบัวสี
ขาวบริสุทธิ์ดอกหนึ่งกำลังบาน ความรักใน
อดีตของเธอกับ โอบิ จะ ไม่มีวันถูกทำให้แปด
เปื้อน ได้โดยเค โคะหรือแม่แต่สิ่งใดก็ตาม มัน
คือดอกไม้จินตภาพ”

(คะวะบะตะะ ชะสึนะริ “รันทคและงดงาม”)

“บัวกลางกองเพลิง” นี้มีต้นตอมาจาก

“วิมลเกียรตินิเทศสูตร” ประเพณีที่ ๘ (พุทธภูมิ
วรรค) เป็นตอนที่วิมลเกียรติตอบคำถามพระ
อรหันต์ว่า

“อนึ่ง พระโพธิสัตว์ย่อมสำแดง
ตนประหนึ่งว่าสวยเบญจพิชคามคุณ ในยาม
เดียวกันก็สำแดงตนประหนึ่งว่าบำเพ็ญฌาน
สมาบัติ ยังจิตของมารให้งงวย ไม่พบช่อง
โอกาสที่จักสำแดงมาได้เปรียบเหมือนดอก
โกมุท ซึ่งอุบัติขึ้นท่ามกลางกองอัคนี อันนับว่า
เป็นอัจฉริยอัปภูติธรรมผู้ที่อยู่ในท่ามกลางแคว
วงแห่งกามคุณแต่กลับสามารถตั้งมั่นอบรมใน
ฌานสมาบัติได้ ก็มีนัยดุจเดียวกัน”

พระสูตรนี้เป็นที่รู้จักดีในหมู่ชาวญี่ปุ่น ซึ่ง
จะขนานนามว่า “ยูยิมะเคียว” (Yuimakyou)
คะวะบะตะะก็คงได้อ่านพระสูตรนี้เช่นกัน

นอกจากนี้ก็ยังมีความของการใช้สีแดง
ขาวในวรรณกรรมของคะวะบะตะะ ชะสึนะริ อีก
เช่นเรื่อง “ทะบิ” (Yasunari, 1970, Vol. 1, p.450)
(Tabi, อุงเท้า) ทะบิคือ อุงเท้าที่ใส่เมื่อสวมกิโมโน
แบบญี่ปุ่น “ทะบิ” เป็นเรื่องของเด็กผู้หญิงที่ต้อง
ให้ของสองอย่างแก่คนตายในโลงศพ คือ หมวก
สีแดงที่บรรจุช็อกโกแลตที่ห่อด้วยกระดาษสีเงิน
แก่ร่างของคุณครูที่คลุมด้วยผ้าสีขาว และวางทะบิ
สีขาวลงไปในโลงศพของพี่สาวผู้มีเท้าเล็กเรียว
งาม

ในนวนิยายรางวัลโนเบล “ยุกิคุนิ”
(Yasunari, 1970, Vol. 10, p.7) (Yukiguni, เมือง
หิมะ) กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องที่อุดมไปด้วยสัญลักษณ์
ซึ่งแสดงออกมาในรูปของสีแดงและสีขาว อาทิ

หิมะสีขาวกับเปลวเพลิงสีแดง ความหนาวเย็น และความอบอุ่น หญิงและชาย ความสงบนิ่งและความเคลื่อนไหว อาจสรุปได้ว่าแสดงถึงคุณภาพของสองด้านที่ประกอบกันเป็นสรรพสิ่ง ทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม นั้นเป็นสิ่งที่ชาวตะวันออกใช้อธิบายโลก ซึ่งชาวจีนเรียกว่าหยินและหยาง

จากบทสุดท้าย “ทางข้างเผือก” เป็นฉากเพลิงไหม้ท่ามกลางหิมะขาวโพลน

“ลูกไฟพวยพุ่งขึ้นสู่ทางข้างเผือกเบื้องบน แต่กระจายออก แล้วดับวูบไป หิมะมูระเดินไปพลางแหงนมองทางข้างเผือก คิ้วพู่พุ่งขึ้นสู่ทางข้างเผือก และทางข้างเผือกก็พุ่งลงมาเบื้องล่าง”

(คะวะบะตะ ยะสึนะริ “เมืองหิมะ”)

คะวะบะตะ ยะสึนะริมักจะวางสีขาวไว้ใกล้กับสีแดงในการพรรณนาของเขา เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความผูกพันระหว่างสองสีนี้กับเขาและชาวญี่ปุ่น สีแดงและสีขาวในศิลปะวัฒนธรรมญี่ปุ่น แสดงถึงคุณภาพในจักรวาล เช่นเดียวกับหยินและหยางในวัฒนธรรมจีน ชาวญี่ปุ่นนิยมรูปทรงกลม ทรงกลมเป็นจุดศูนย์รวมพลัง มันคง หมายถึงดวงอาทิตย์ หมายถึงจักรพรรดิ รูปทรงกลมสีแดงจึงเป็นสัญลักษณ์ของพลังต่างๆ ในธรรมชาติ หากมีสีขาวควบคู่กับสีแดงหมายถึงความสงบ ทั้งสองสิ่งนี้ควรดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล การรักษาคุณภาพในการดำรงชีวิตทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และการอยู่ใน

สังคม จึงเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตที่ชาวตะวันออกได้รับอิทธิพลจากการสังเกตธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔. ทรรศนะต่อความเงียบ (ความสงบ)

ลักษณะเด่นของชาวตะวันออกประการหนึ่งคือความนิยมในความเงียบ ชาวตะวันออกมีบุคลิกเงียบขรึมสงวนท่าที จนกระทั่งถูกมองว่าขลาด อาย ชาวตะวันออกถูกสอนมาด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนาให้ดำรงตนอยู่ในความสงบ เพราะความสงบจะก่อให้เกิดปัญญาในการใช้วิจารณ์ญาณใด ๆ การสงบ การตั้งสติจะนำพาให้รอดพ้นจากปัญหาได้ ชาวตะวันออกจึงเป็นผู้นิยมและแสวงหาความเงียบ ความสันโดษ ความวิเวก เพราะเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความสุขทางใจและเกิดปัญญา การนั่งสมาธิเป็นวิธีการที่ชาวตะวันออกได้รับการสั่งสอนให้ปฏิบัติ เพื่อแสวงหาความสงบสุขแห่งจิตใจ คะวะบะตะ ยะสึนะริยกตัวอย่างศิลปินวัฒนธรรมโบราณของญี่ปุ่นหลายแขนง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พิธีชงชาของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกว่าแสดงให้เห็นจิตวิญญาณแห่งญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดี เป็นการแสดงออกถึง “การแสดงความเคารพอย่างละมุนละไมและความเงียบสงัดที่บริสุทธิ์” (Yasunari, 1970, Vol.28, p.345) (สุนทรพจน์รางวัลโนเบล “ญี่ปุ่นดินแดนอันแสนงามกับข้าพเจ้า”)

ความเงียบเป็นลักษณะพิเศษของวัฒนธรรมตะวันออก ชาวตะวันออกเล็งเห็นคุณค่าของความเงียบสงบ และนำคุณประโยชน์ของ

ความเงียบสงบมาใช้อย่างถูกกาลเทศะ ความเงียบมิใช่ความว่างเปล่า แต่เป็นการหยุดนิ่งที่มีความหมายเช่นเดียวกับห้องหยุดในทำนองเพลง ซึ่งถูกกำหนดให้หยุดอย่างมีความหมาย สัมพันธ์แบบยลกับส่วนที่ปรากฏเป็นท่วงทำนองออกมา ความเงียบผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวตะวันตกมาแต่โบราณกาล ดังจะพิจารณาได้จากแนวคิด แนวปฏิบัติ ปรัชญา ศาสนา พฤติกรรมของมนุษย์ ศิลปะแขนงต่างๆ สถาปัตยกรรมและวรรณกรรม เป็นต้น

ทะนิซะจิ จุนอิจิโร (Tanizaki Junichiro; 1886-1965) นักประพันธ์ร่วมสมัยกับอะวะซะตะ ได้เคยเขียนความเรียงเรื่องหนึ่งไว้ นอกเหนือจากนวนิยายที่มีคุณภาพจำนวนมาก ความเรียงเรื่องนั้นคือ “อินเอไรซัน” (Ineiraisan) หรือที่แปลเป็นฉบับภาษาไทยโดยสุวรรณ วาศิวศวรรณ ใช้ชื่อว่า “เข็มนาฬิกา”

ทะนิซะจิกล่าวว่าวัฒนธรรมญี่ปุ่นรวมถึงวัฒนธรรมตะวันออกเป็นวัฒนธรรมที่ผูกพันกับแสงสลัว สถาปัตยกรรมญี่ปุ่นแสดงถึงภูมิปัญญาของคนโบราณที่พยายามลดแสงอันเจิดจ้าของดวงอาทิตย์ด้วยกระดาษสาแบบเงินหรือญี่ปุ่น ชาวญี่ปุ่นนิยมเครื่องเคลือบดินเผาที่มีสีหม่น บ้านเรือนที่มีสีน้ำตาล เครื่องแต่งกายของละครโนเหล่านี้ล้วนเป็นโทนสีหม่น ไม่ฉูดฉาดหรือแวววาว ต่อเมื่อญี่ปุ่นรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้บ้านเรือนมีไฟฟ้าใช้ เมื่อดูสว่างจ้าจนเกินความจำเป็น ทะนิซะจิกล่าวชื่นชมห้องสุขาแบบโบราณของญี่ปุ่นว่ามีลักษณะเฉพาะคือ “ห้องรับแขกอาจมีมณฑลเสน่ห์ แต่ห้องสุขาญี่ปุ่นเป็นที่สงบ

แห่งจิตวิญญาณโดยแท้” เพราะห้องสุขาแบบญี่ปุ่นอยู่ห่างจากเรือน อยู่ในสวน สร้างขึ้นด้วยไม้มีแสงสลัว ๆ สิ่งสำคัญที่ทำให้สุขาแบบญี่ปุ่นงดงาม ทะนิซะจิสรุปร่าคือ ความมืดสลัว ความสะอาด และความเงียบ สามสิ่งนี้ก่อให้เกิดจินตนาการอันสุนทรีย์ ได้สัมผัสธรรมชาติรอบข้าง ได้ยินเสียงหมู่แมลงเสียงฝนโปรย ได้กลิ่นดินกลิ่นหญ้า มาลีพันธุ์ นับเป็นสถานที่แห่งความวิเวกโดยแท้ ทะนิซะจิกล่าวว่า สุขาแบบตะวันตกที่ตกแต่งด้วยกระเบื้องเคลือบเป็นมันวาววับสะท้อนกับประกายไฟสว่างจ้า สุกง้วนทักก็เคลือบมัน ประกอบด้วยชิ้นส่วนโลหะขัดเงามันปลาบสุขาแบบตะวันตกจึงไม่อาจก่อให้เกิดความสงบในใจได้เลย (ทะนิซะจิ, ๒๕๓๗, หน้า ๓๕-๖๗)

“มีเงื่อนไขสำคัญหลายประการที่ช่วยเสริมความงามให้กับห้องสุขาญี่ปุ่น กล่าวคือ ความมืดสลัวในระดับหนึ่ง ความสะอาดหมดจด และความเงียบสงบจนได้ยินแม้แต่เสียงหึ่งของยุง ข้าพเจ้าชอบฟังเสียงฝนตกแผ่วเบาเมื่ออยู่ในห้องสุขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นห้องสุขาในถิ่นคันโต ซึ่งมีหน้าต่างแคบ ๆ ทอดยาวตลอดระดับพื้น ณ ที่นั้นจะได้ยินเสียงหยาดฝนอย่างใกล้ชิดลึกซึ้ง น้ำฝนที่กำลังตกจากชายคาและที่หยดจากเหล่ารุกขชาติอาบฐาน โคมศิลาแล้วซึมซาบลงดินนำความชุ่มชื้นแก่หญ้าอมอสซึ่งขึ้นอยู่ระหว่างก้อนหินทางเดินยิ่งไปกว่านั้นห้องสุขาญี่ปุ่นยังเป็นที่

วิเศษสุดสำหรับฟังเสียงร้องของเหล่า
ภูมริน หรือบทเพลงแห่งมวลวิหค การ
ชมจันทร์หรือเปล็ดเปล็นกับจิ้งหะอัน
จับใจของฤดูกาล ที่เปลี่ยนไป”

(ทะนิชะจิ จุนอิจิโร “เอิรเงาสถัว”)

สิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดคือลักษณะเด่นของโลกทัศน์ ชีวิตทัศน์ ค่านิยมและปรัชญาในการดำรงชีวิตของชาวตะวันออก ซึ่งสะท้อนออกมาในวรรณกรรมของคะวะบะตะะ ยะสึนะริ นักประพันธ์ผู้ได้รับการกล่าวขวัญว่าเป็นผู้ถ่ายทอดความงามของวัฒนธรรมญี่ปุ่น และความเป็นโลกตะวันออกให้โลกได้ประจักษ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้สรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ข้างต้น มีความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การวิจัยในระดับบูรณาการต่อไป อาทิ เรื่องค่านิยมที่มีต่อสีแดงของชาวตะวันออกและสีแดงขาวกับชาวญี่ปุ่น ถ้านำไปบูรณาการกับศาสตร์อื่น เช่นนิเทศศิลป์ จะทำให้เข้าใจรสนิยม ตลอดจนสุนทรียะของชาวญี่ปุ่น ได้ดียิ่งขึ้น และนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้

ในรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ในส่วน
ของภาคผนวก มีสรุปย่อเนื้อเรื่องของนวนิยาย
เรื่องหลักชีวิตประวัติของคะวะบะตะะ ยะสึนะริ
สุนทรพจน์ของคะวะบะตะะ ยะสึนะริในพิธีมอบ
รางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑
และข้อเขียนวรรณศิลป์ของผู้วิจัย ที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาการวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณะ ผู้อ่าน
สามารถเข้าใจวรรณกรรมของคะวะบะตะะที่เชื่อมโยง
โยงกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นได้

ผลสรุปข้อที่ ๔ เรื่องพรรณสะท้อนความเงียบ
ของชาวตะวันออกและชาวญี่ปุ่นนั้น เป็นสิ่งที่
ชาวตะวันตกปรารถนาจะทำความเข้าใจเป็นอย่าง
ยิ่ง ปัญหาในการสื่อสาร เจริญธุรกิจกับชาวญี่ปุ่น
ที่ชาวตะวันตกต้องประสบมากคือ การไม่เข้าใจ
จิ้งหะ กล่าวคือบรรยากาศของการเจรจาแบบ
ญี่ปุ่น และมีข้อขัดกับพฤติกรรมที่เงียบขรึม มี
คำร่าหลายเล่มเขียนวิเคราะห์พฤติกรรมของชาว
ญี่ปุ่น เพื่อให้การเจรจากับชาวญี่ปุ่นเป็นไปอย่าง
ราบรื่น สิ่งที่ประกอบขึ้นมาเป็นลักษณะของชาว
ญี่ปุ่นปัจจุบันนั้น ตกผลึกจากวัฒนธรรม กฎเกณฑ์
ทางสังคม โลกทัศน์ที่มีมาแต่ช้านาน ก่อน
ทำสงครามกับญี่ปุ่น รัฐบาลอเมริกันกระหายใคร่
รู้เกี่ยวกับศัตรูผู้ลึกลับของพวกเขา จึงได้มอบให้
นักมานุษยวิทยาชื่อ รุธ ฟุลตัน เบนเนดิกท์ (Ruth
Fulton Benedict ; 1887-1948) ทำการศึกษาวิจัย
เกี่ยวกับชาวญี่ปุ่น เพื่อประกอบการดำเนิน
นโยบายสงคราม ซึ่งรายงานการวิจัยฉบับนี้เป็นที่
รู้จักกันกว้างขวาง ในชื่อ “ดอกเบญจมาศกับดาบ
ซามูไร” กระทั่งทุกวันนี้แม้ชาวตะวันออกด้วยกัน
เองก็ยังไม่สามารถเข้าใจชาวญี่ปุ่น ได้
อย่างกระจ่าง งานวิจัยฉบับนี้สะท้อนพรรณนะ
ต่าง ๆ จากวรรณกรรม ซึ่งเป็นแขนงหนึ่งของ
ศิลปะเท่านั้น ยังมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ
สุนทรียะของชาวญี่ปุ่นอันควรค่าแก่การนำขึ้นมา
วิจัยอีกมากมาย

บรรณานุกรม

- โจวจยาทรง. (2546). *ประวัติศาสตร์จีน* (แปลโดย วิไล ลิ้มถาวรานันต์ และคนอื่นๆ). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- โจเวท, เบนจามิน. (2515). *ทฤษฎีความรักของพลโต* (แปลโดย พินิจ รัตนกุล). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทะนิชะชิ, จุนอิจิโร. (2537). *เข็มนาฬิกา* (แปลโดย สุวรรณมา วงศ์ไวศยวรรณ). กรุงเทพฯ: ทานตะวัน.
- ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร. (ม.ป.ป.). *ปรัชญาน่าคิดของกาลิลี ยิบราน*. กรุงเทพฯ: ตรี้อยทอง.
- มาริตา พงษ์ชนยนต์กิจ. (2536). *สายใยแห่งวัฒนธรรมญี่ปุ่น จากวรรณกรรมคลาสสิกสมัยเฮอันสู่โลกสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยิบราน, กาลิลี. (2537). *ปีกหัก* (แปลโดย ระวี ภาวิไล). กรุงเทพฯ: ฟ้าสี.
- Chiaki. (1991). Shintai no naka no ie. In *Kokubun Kaishaku to Kansho, Volume 56*. (pp. 20-24). Tokyo: Shibundo.
- Japan Profile of a Nation*. (1970). Tokyo: Kodansha.
- Kawashima, Itaru. (1991). Kawabata Yasunari no Shiseikan. In *Kokubun Kaishaku to Kansho, Volume 56*. (pp. 48-51). Tokyo: Shibundo.
- Kodansha Encyclopedia of Japan* (9 Vols). (1983). Tokyo: Kodansha.
- Mahakhan, N. (1995). *Utsukushisata Kanashimito Ron*. Unpublished master's thesis, Kobe University, Japan.
- Mori, Haruo. (1991). Jurokusai no nikki. In *Kokubun Kaishaku to Kansho, Volume 56*. (pp. 57-60). Tokyo: Shibundo.
- Nihongo Daijiten*. (1989). Tokyo: Kodansha.
- Nihon Kindai bungakukan Kawabata Yasunari ten*. (1992). Tokyo: Asahishimbunsha.
- Sterling, A. (1969). *The Nobel Prize in Literature 1968*. Retrieved September 8, 2005, from <http://nobelprize.org/literature/laureates/1968/press.html>.
- Scidensticker, E.G. (1964). *Gendainihonsakkaron*. Tokyo: Shinchosha.
- Sekihara, Yamashita, Hiroshi. (1971). Bukkyo tonon setten. In *Kawabata Yasunari no Ningen to Geijutsu*. Tokyo: Kyoiku Shuppan Senta.
- Shuichi, Kato. (1975). *Nihonbungakushi*. Tokyo: Chikumashobo.

Yasunari, Kawabata. (1970). *Kawabata Yasunari Zenshu* (35 Vols). Tokyo: Shincho.

Yoshioka, Yukio. (1998). Nihonjin to Aka. In *Nipponia, Volume 4* (pp.12-15). Tokyo: Heibonsha.

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University